

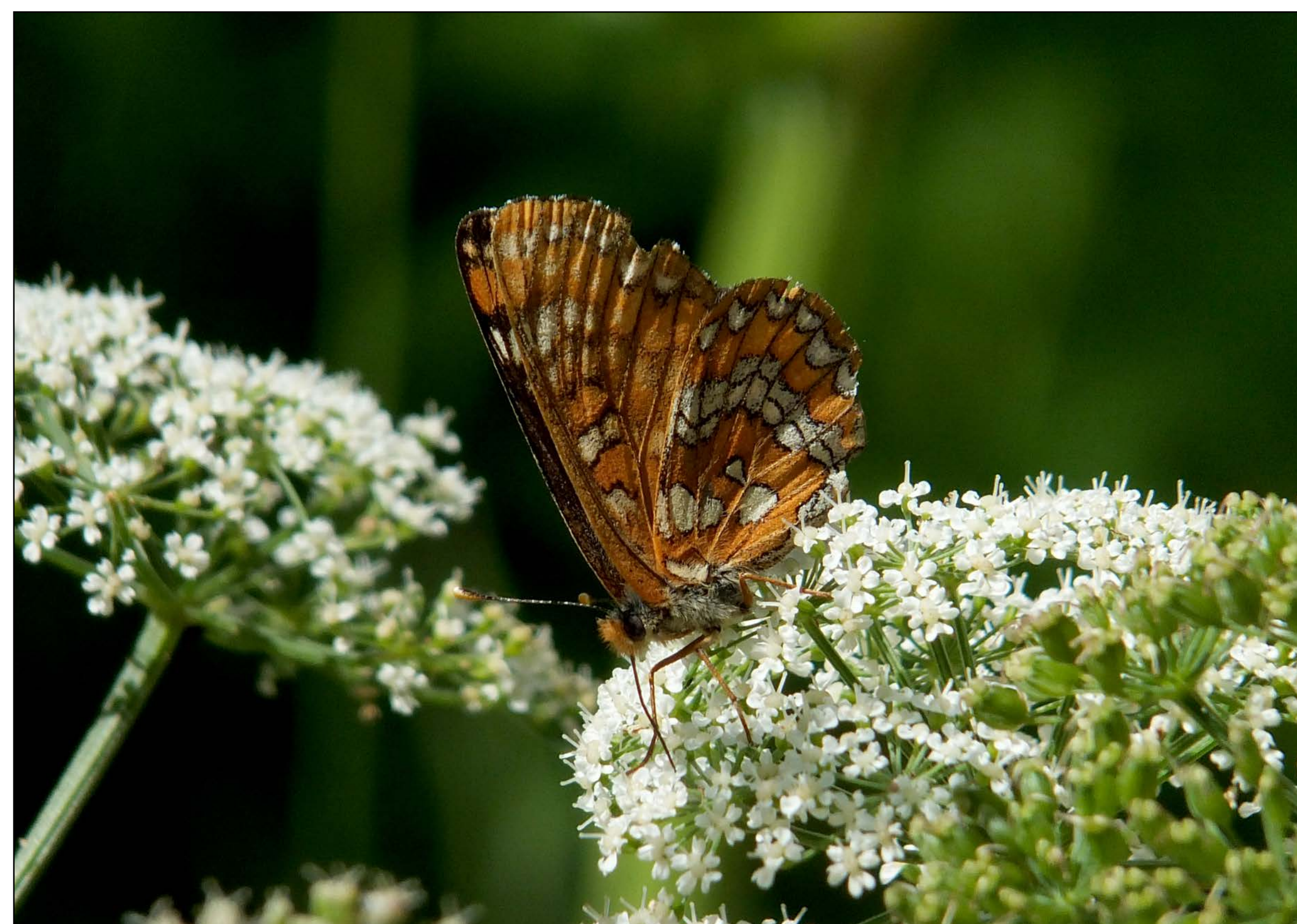
Liblikad

Kaks siniitiiba

Päeva-paabusilm

Suur mosaikliblikas

Liblikad kuuluvad selgrootute hulka

Kui me ütleme sõna „selgrootud“, siis mis meile meelde tuleb? Kõigepealt muidugi vihmaussid, kaanid, teod, putukad, krevetid, millimallikad. Tavaliselt on nad kõik pisut hirmutavad ja tundub, et mitte alati väga sõbralikud olendid. Sellised, keda enamik inimesi tahaks hea meelega vältida.

Tegelikult pole neid liike väga palju, kes igal juhul inimest purevad, järelevad, nõelavad või torgivad. Nende nimed jõuaks isegi üles lugeda. Noh – **sääsed, kihulased, puugid, lestad, lutikad, kirbud, pistekärbsed, parmud, sõgelased, kaanid** ja vist mõned veel. Paljud neist hirmutavad meid oma suure arvuga, näiteks sääsed ja kihulased. **Pödrakärbsed** ka sügisel. Nende eest tasuks ennast väga hoolega varjata või kaitsta, sest kui neid nii pööraselt palju on, siis võivad nad meil elu päris põrguks muuta.

On ka suur hulk niisuguseid elukaid, kes söövad ja hävitavad meie asju või toitu, näiteks mitmete putukate vastsed, kes ajavad õunte, porgandite, herneste, kapsaste ja muude viljade sisse oma ussiauke. Või need, kes puurivad auke palkseinte sisse. Ja need, kes närvivad kapis villased asjad puruks. **Õunamähkurid, hernemähkurid, kapsaliblikad, puukoid ja riidekoid** muidugi.

See jutt annab märku, et sama elukas võib olla korraga nii putukas (liblikas, koi) kui ka uss (röövik, vastne). Tegelikult küll mitte korraga. Kõigepealt ikka röövik ja siis liblikas. Nii et ega liblikas ega koi enam meie kraami ei söö, ta tegi seda „lapsepõlves“. Samas võivad liblikas ja koi uuesti muneda ja niiviisi uusi röövikuid juurde toota.

Jutu mõte on hoopis selles, et mingil ajahetkel võib ka kõige tüütum röövik olla kaunis liblikas. Niisugune, keda on lausa lust vaadata. Saame siis tuttavaks mõne kenama liblikaga.

Eesti kõige suurem päevaliblikas on **pääsusaba**. Miks päevaliblikas? Aga sellepärast, et osad liblikad lendavad ringi päeval, osad õhtuhämaras ja osad lausa öösel. Meile tuntud liblikad on enamasti päevaliblikad. Ööliblikaid kohtame harva, võib-olla mõnikord kusagil pimedamas esikunurgas või väljas kooreprao vahel magamas.

Pääsusaba nimi tuleb tema tagatiibadel olevatest pikkest jätketest, mis meenutavad natuke saba. Pääsusaba elupaik on seotud soode ja luhtadega, aga ta lendab ringi ka metsasihtidel ja kraavidel. Mõnikord lausa külaservas kartulimaal. Teda ei kohta just sageli. Lennuaeg on mai lõpust juuli keskpaigani. Mõnel aastal veel ka augustis. Pääsusaba röövikud toituvad soo-piimputke peal. Soo-piimputk on praegu veel üsna tavaline sootaim. Aga soid kuivendatakse, seetõttu soo-piimputk kaob ja koos temaga muutub ka pääsusaba järjest haruldasemaks.

Valgeid liblikaid võib näha päris sageli. Osadel on tiival ka paar musta laik, aga **põualiblikal** ei ole. Tema tiivad on üleni valged. Laikudega valgetest on kõige tavalisemad **kapsaliblikas** ja **naeriliblikas**. Nemad ajavad igal aiapidajal hinge täis. Kapsaliblika röövikud on ju kuri-kuulsad kapsaussid, kes kapsapead auklikuks söövad.

Üsna kuulus mustade laikudega valge liblikas on **must-laik-apollo**. Teda võib kohata ainult Kirde-Eestis ja Kagu-Eestis. Varem elas ta Saaremaal ka, aga arvatakse, et 40 aastat tagasi suri seal välja.

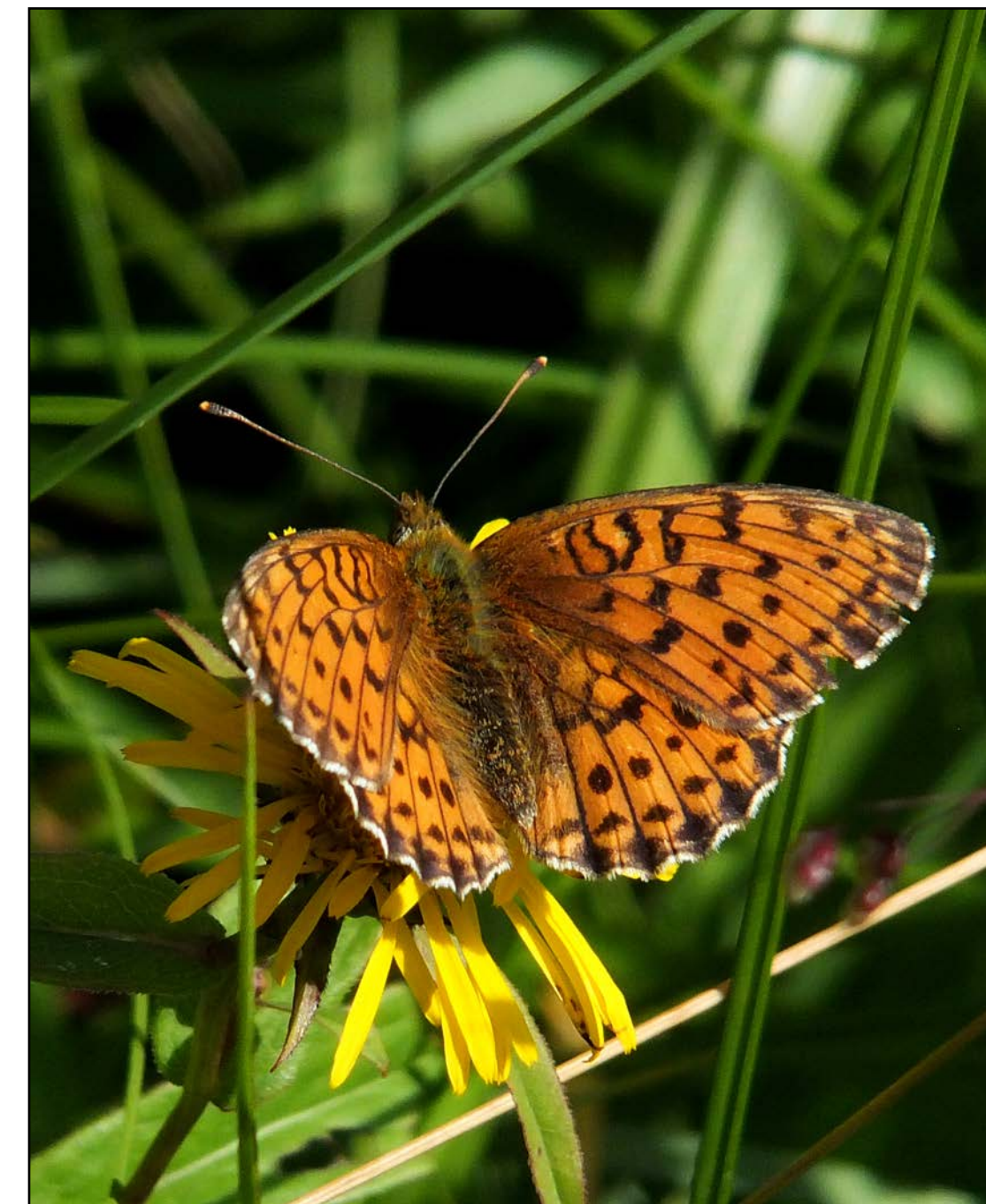
Kevadel varakult lendleb ringi kuldkollane **lapsuliblikas**. Tema ennustab meile tavaliselt kuldset suve. Kirjut suve ennustab **koeriliblikas**. Umbes samasugused kirjud on ka **ohakaliblikas, admiral** ja **päeva-paabusilm**. **Leinaliblikas** on mustade tiibadega, millel on servas kollakasvalge ääris. Näiteks Inglismaal on tal küll röömsam nimi – Camberwelli kaunitar.

Ühed uhked, suured ja kõrgel lendavad liblikad on tumesinised või lausa mustad, metallselt läikivad ja üksikute heledamate laikudega **kiirgliblikas** ja **haavalumik**.

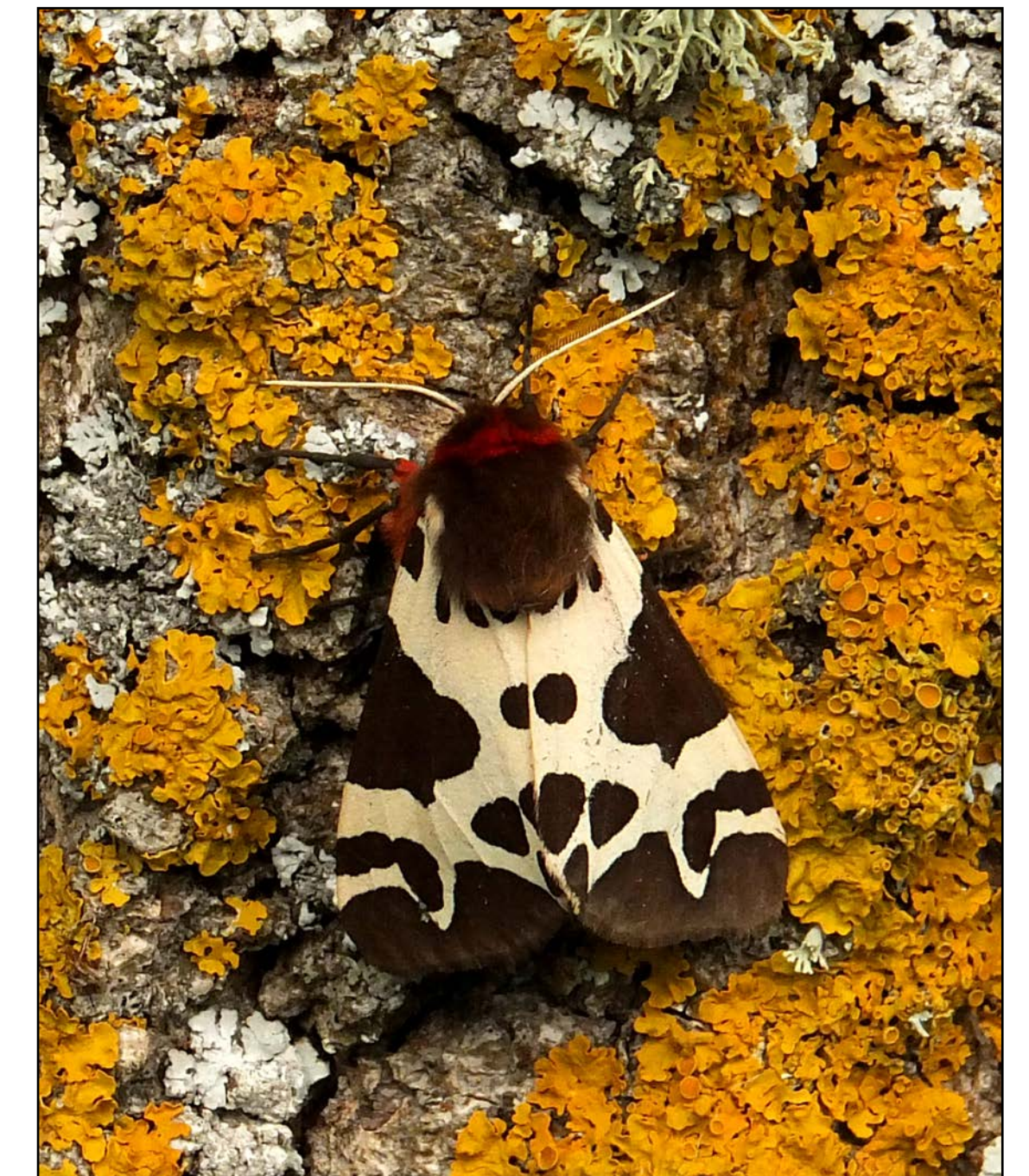
Üsna palju on meil pruuni-mustatäpilisid liblikaid. Neil on nimi ka vastav – **täpikud**. Neid on üsna palju liike, kes on omavahel küllalt sarnased. On luhatäpik ja pärlmuttertäpik, rohetäpik ja peegeltäpik, kannikesetäpik ja niidutäpik.

Kui liblika tiival on paar silma moodi laik, on ta tavaliselt **silmik**. Siniste tiibadega pisemad liblikad on **sini-tiivad** ja **taevastiivad**. Punaskuldsete tiibadega on **kuldtiivad**. Üks tore nimi paljudel pisematel liblikatel on **punnpea**.

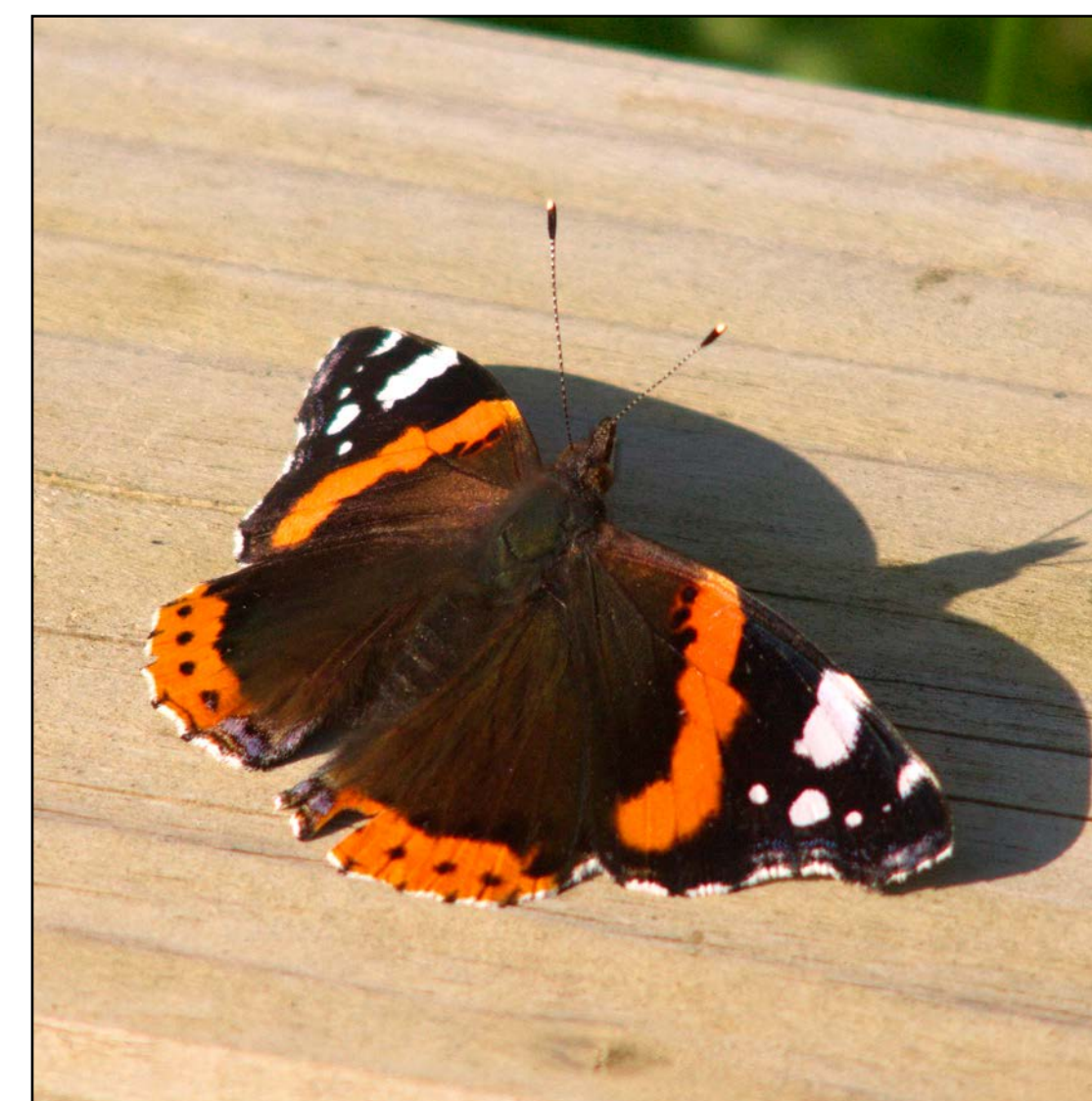
Hämariku ja öö varju me praegu ei roni, kuigi seal ootavad **karuslased, päevakoerad, tutlased** ja **surud**. Kõige suurem ja kuulsam nendest on **tontsuru**, kelle seljal on pealu kujutis, nagu piraatide lipul.

Luhatäpik

Huvitava pealumustriga päevakoer

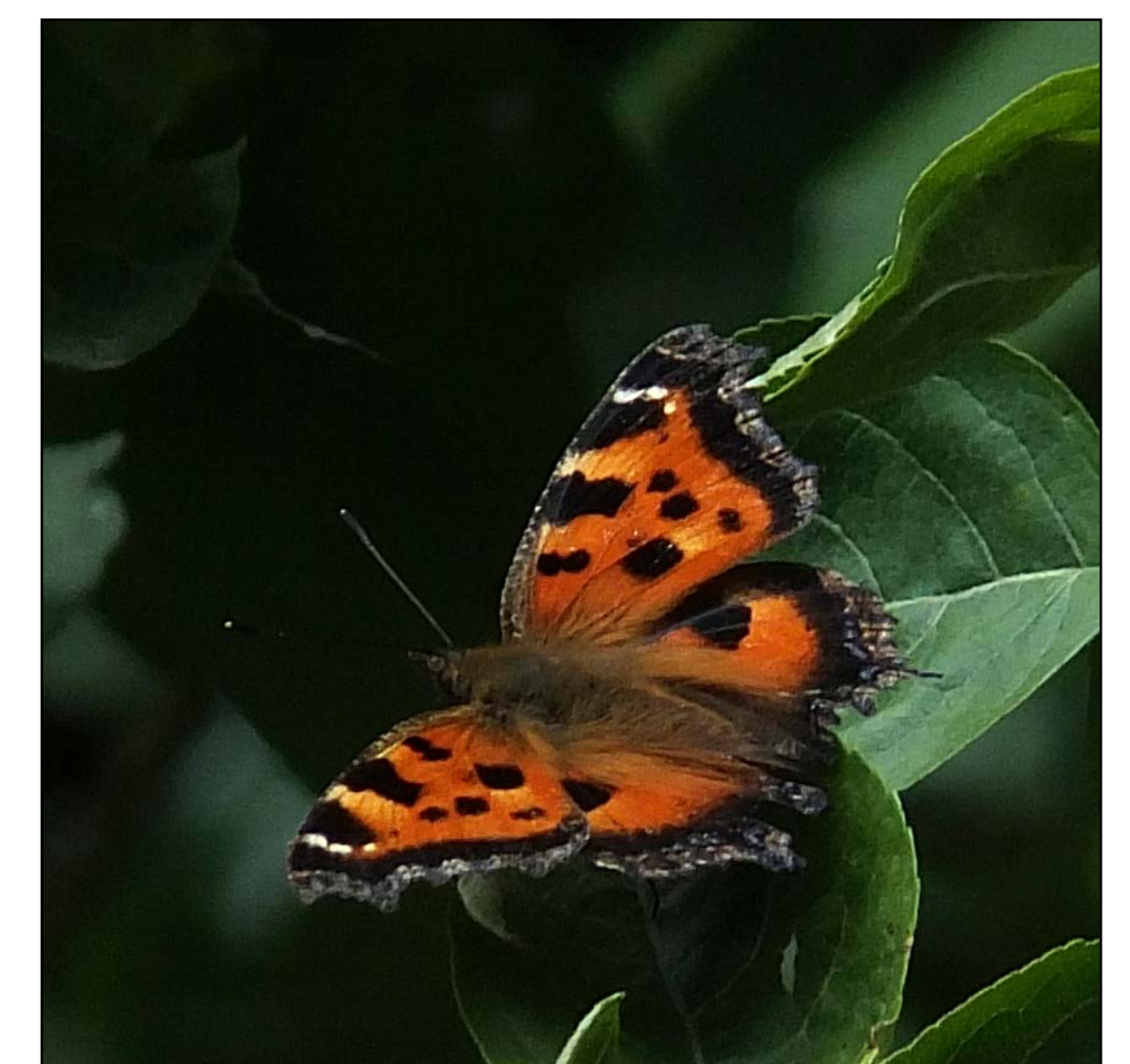
Admiral

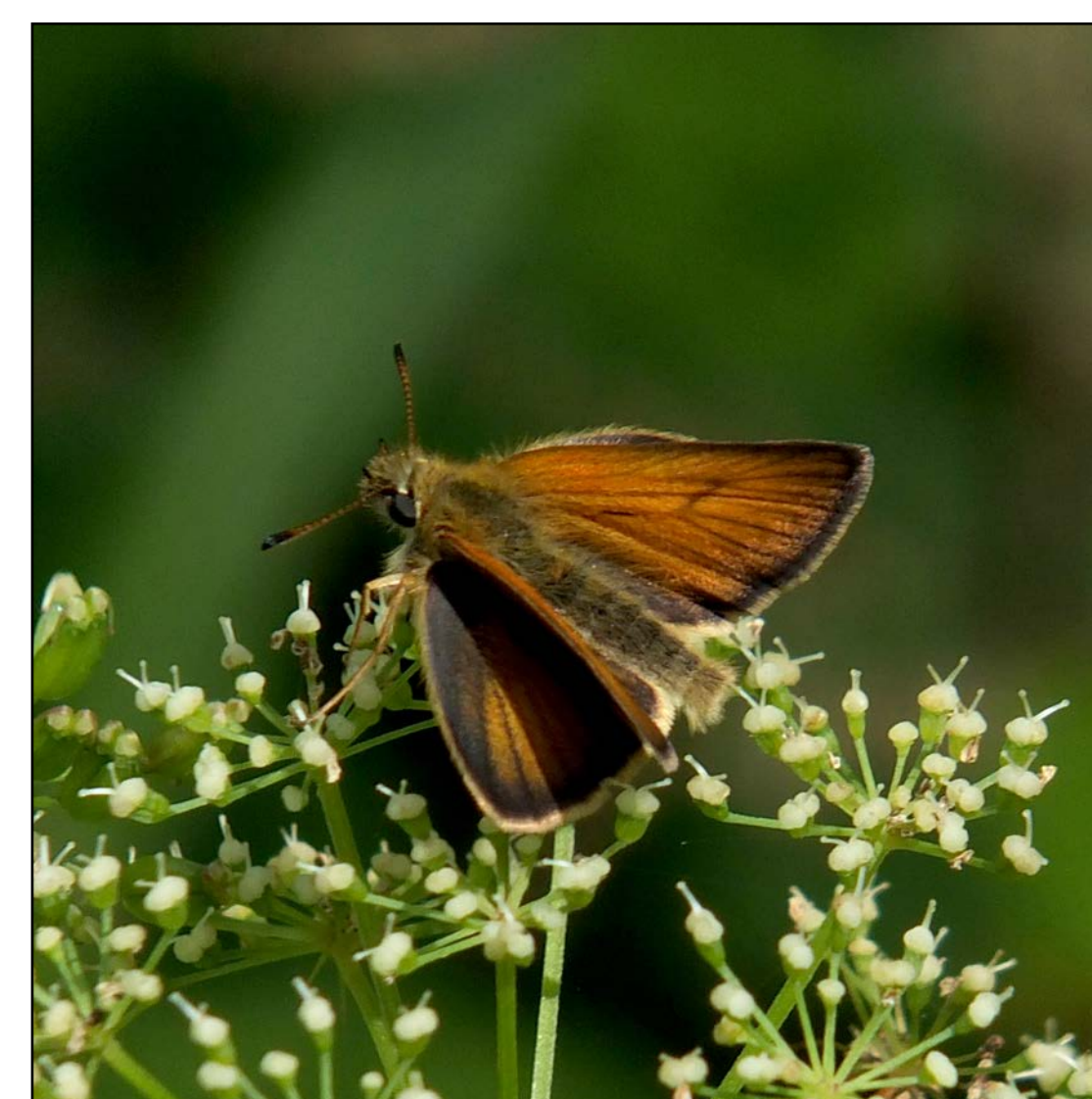
Lapsuliblikas

Põualiblikas

Valgetähn-pajuliblikas

Harilik viirgipunnpea

Virtsu Arenguselts 2013
Tekst ja fotod Peeter Vissak
Kujundus Mart Mõniste